

kaciji razmatraju nisu mehanički zbir njihovih problematika već kreativno prevodenje i uopštavanje njihovih razlika i sličnosti. Razmatranje različite problematike u okviru mogućih značenja VIZUELNO autor stoji na stanovištu da je saopšteno u publikaciji i pokazano na ovoj izložbi samo povod, predlog i sugestija, a ne zaključak i nepromjenjivi dokaz. Ovom publikacijom začinje se jedna mala, ali značajna biblioteka iz oblasti vizuelne kulture i njenog istraživanja.

● Neki oblici vaspitaro-obrazovnog rada Muzeja rudarstva i metalurgije u Boru

Elica Stoilković

Muzej rudarstva i metalurgije,
Bor

Primljeno: 10. 12. 1987.

Muzej rudarstva i metalurgije u Boru – jedini specijalizovani muzej te vrste u Jugoslaviji – prema svojoj osnovnoj koncepciji proučava razvoj rudarsko-metalurške delatnosti od praistorije do danas, i to kroz više naučnih disciplina, težeći pritom da čovek bude u središtu procesa razvoja rudarstva i metalurgije i da osvetli povratni uticaj razvoja ove privredne grane na sveukupni život čoveka i sredine u kojoj se razvija.⁽¹⁾

Vaspitaro-obrazovnu funkciju, radi obrazovanja, vaspitanja i animiranja prvenstveno mlade generacije, Muzej rudarstva i metalurgije realizuje delatnošću prosvetno-pedagoške službe, koju vodi kustos-pedagog, saradujući sa školama, omladinskim domovima, mesnim zajednicama i sl.

Muzejskim vaspitaro-obrazovnim programom obuhvaćeni su:

- stalne muzejske postavke,
- povremene tematske izložbe,
- pokretne tematske izložbe,
- korišćenje informacija odeljenja dokumentacije i literature iz stručne biblioteke,
- uključivanje mladih u istraživačku muzejsku delatnost.

a) Stalne muzejske postavke

Muzej rudarstva i metalurgije ima dve stalne izložbene postavke i tri manja depandansa:

Istorijski razvoj rudarstva i metalurgije od praistorije do danas – stalna muzejska postavka u zgradi Muzeja u Boru;

Istorijski razvoj rudarstva i metalurgije od praistorije do danas, s posebnim težištem na obnovi srpskog rudarstva u XIX. veku – stalna postavka u Odeljenju Muzeja rudarstva i metalurgije u Majdanpeku;

Brestovačka Banja u doba kneza Miloša – istorijsko-etnografska postavka u konaku kneza Miloša u Brestovačkoj Banji;

Memorijalna soba Petra Radovanovića u Zlotu i

Partizanski bivač u Donjoj Beloj Reci.

Stalna muzejska postavka u Boru predstavlja interpretaciju sadržaja prema osnovnoj koncepciji Muzeja. Na oko 400 m² izložbenog prostora hronološki je dat pregled razvoja rudarstva i metalurgije od praistorije (oko 4500. g. p.n.e., kada su zabeleženi najstariji rudarski radovi u Evropi na praistorijskom rudniku u Rudnoj Glavi) pa do danas. Ovaj pregled razvoja rudarsko-metalurške delatnosti prezentiran je s više od 1200 izloženih eksponata: rudarski alat, delovi rudarske opreme, narodne nošnje, nakit, novac, keramika, originalni dokumenti i faksimili, fotodokumentarna građa, oružje, umetničke slike, skulpture, makete, uvodne legende, crteži i skice.

Razvijena rudarsko-metalurška tradicija ovoga kraja uslovlila je i organizaciju srednjeg i visokog školstva u Boru, gde su zastupljene uglavnom struke potrebne prvenstveno borskoj privredi. Upravo zbog toga ovu izložbu početkom svake školske godine organizovano posećuju ponajviše učenici prvih razreda srednjih škola i studenti Tehničkog fakulteta. Vodička služba Muzeja pripremila je za tu priliku polusatno predavanje o razvoju rudarstva i

metalurgije koje, prilagođeno ovim uzrastima, zajedno s ovako koncipiranom izložbom čini celinu u osvetljavanju ove problematike.

Slična je koncepcija stalne postavke u Majdanpeku, koja je priređena na manjem izložbenom prostoru s težištem na XIX. vek i obnovi srpskog rudarstva. I ovu postavku najviše posećuju početkom školske godine učenici srednjih škola.

Ostala tri depandansa Muzeja konceptijski prezentuju određene segmente istorijske prošlosti ovoga kraja, a uglavnom su otvoreni po najavi i zahtevu posetilaca.

b) Povremene tematske izložbe

Ovaj program u sklopu prosvetno-pedagoške službe realizuje galerija Muzeja, koja godišnje priredi oko dvadesetak izložbi različitih sadržaja. Gotovo svaku su izložbu organizovano posetili učenici osnovnih i srednjih škola, koje je prethodno muzejski pedagog obavestio o njihovom sadržaju. Muzejski stručnjaci, u dogovoru s predmetnim nastavnikom, održavaju kratka informativna predavanja. Tematske izložbe iz fondova Muzeja – fotodokumentarno-istorijske, arheološke i etnološke – popraćene su kraćim predavanjima o istorijskoj prošlosti i tradiciji ovoga kraja. Težište je na obrađenoj temi, prilagođenoj uzrastu učenika. Gotovo za sve izložbe iz fondova Muzeja štampa se i informativni prospekt-katalog.

Tematske izložbe, uključujući se direktno u obrazovni proces, omogućuju i animiranje mladih realizacijom zajedničkih programa s omladinskim domo-

Posjeta učenika tematskoj izložbi u Galeriji Muzeja rudarstva i metalurgije u Boru, 1982. god.

⁽¹⁾ Ilija Janković, **Muzej rudarstva i metalurgije u Boru (osnivanje i razvoj)**, Zbornik radova Muzeja rudarstva i metalurgije u Boru, 1/1980, 1–6.

vima i školama (izložbe mladih autora, literarne i muzičke večeri i sl.).

Tome treba pridodati i već tradicionalnu izložbu, reviju najuspjelijih dečjih radova, koja se svakog januara organizuje u galeriji Muzeja.

c) Pokretne tematske izložbe

Muzej rudarstva i metalurgije već duže vremena prezentuje određene tematske celine priređujući fotodokumentarne izložbe u školama i mesnim zajednicama, prilagođene mogućnostima transporta i postave u seoskim osnovnim školama.

Negovanjem ovakvih izložbi povećano je interesovanje za rad Muzeja, naročito mladih. Tako je 1986. godine registrovan udvostručeni broj posetilaca u odnosu na prethodnu, 1985. godinu.

d) Korišćenje informacija odeljenja dokumentacije i literature iz stručne biblioteke

U tom pogledu značajno je otvaranje muzeja prema široj javnosti. Da bi informacije o muzejskom materijalu ili određenoj temi postale dostupne svim zainteresovanim korisnicima, u odeljenju dokumentacije Muzeja rudarstva i metalurgije u toku je izrada pomoćnih muzejskih kartoteka koje, kao oblik informativnog sredstva u sistemu naučnih informacija, treba da omogućе brže dobivanje potrebnih informacija i podataka. Upravo se u stručnoj biblioteci priređuje predmetni katalog, koji će s postojećim imenskim katalogom poslužiti datom cilju.

Korisnici ovih odeljenja različite su starosne dobi, kao i različite profesionalne orijentacije, počev od učenika osnovnih škola – te srednjoškolska i studentska omladina, amateri skupljači i kolekcionari – do stručnih i naučnih radnika.

Učenici-korisnici stručne biblioteke uglavnom su članovi istorijske i geografske sekcije, a zainteresovani su prvenstveno za periodična izdanja jugoslovenskih muzeja i monografska izdanja vezana za posebne krajeve Jugoslavije. Srednjoškolska i studentska omladina uglavnom koristi tehničku literaturu, a dobrim delom i literaturu iz istorije umetnosti.

Publikacije i muzejska dokumentacija ne mogu se iznositi iz Muzeja, već su stvoreni najneophodniji uslovi da ih se koristi u muzejskim prostorijama.

e) Uključivanje mladih u istraživačku delatnost Muzeja

Istraživačka delatnost Muzeja rudarstva i metalurgije omogućuje saradnju s

mladima kroz izradu i realizaciju zajedničkih programa u akcijama mladih istraživača: arheoloških, etnoloških i istorijskih. Drugi oblik saradnje omogućuju i arheološka sistematska istraživanja, pri čemu Muzej za fizičke radove prvenstveno angažuje omladinu, potičući, uz finansijsku naknadu, i interesovanje za muzejsku delatnost, posebno za arheologiju, kao i korisno provođenje letnjeg raspusta.

Povećana poseta i interesovanje mladih za rad Muzeja nameću odgovornost i obaveze u pogledu proširenja programa i pronalaženja novih oblika za zadovoljavanje kulturnih potreba mladih u okviru muzejske delatnosti.

ABSTRACT

Some forms of educational activities in the Museum of Mining and Metallurgy in Bor

Elica Stoiljković

The Museum of Mining and Metallurgy in Bor, the only specialized museum of this kind in Yugoslavia, carries out research in the development of mining and metallurgy from the prehistory to the present day. This is done within several scholarly disciplines, with the aim of explaining the impact of this branch of economy on human life and environment.

The educational activities in the museum are organized and realized by the museum educator who cooperates with schools, youth centres, local communities, and particularly with vocational and polytechnic schools, and with the Faculty of Technical Engineering. With the last three the cooperation has been particularly carefully planned. The program includes a permanent display in three locations, mobile thematic exhibitions, the use of documentation and the museum library. It also includes pupils into the research programs of the museum.

● Obrazovanje u Muzeju revolucije, Celje

Marija Počivašek
Muzej revolucije,
Celje

Primljeno: 26. 11. 1987.

Muzej revolucije u Celju tip je posebnog muzeja koji se bavi skupljanjem, evidentiranjem i izlaganjem gradiva iz povijesti radničkog pokreta, NOB-a i poslijeratne socijalističke izgradnje. Muzej teritorijalno pokriva sedam općina celjske regije.

Gradivo je u stalnoj postavi raspoređeno prema kronološko-tematskom principu. Takav raspored omogućuje predstavljanje samo pojedinih isječaka iz izloženog gradiva. Ovo je značajno zbog toga što je najvećim dijelom među posjetiocima našeg muzeja osnovnoškolska i srednjoškolska omladina. Muzej ima kustosa-pedagoga sa stalnim radnim odnosom koji je po obrazovanju diplomirani historičar. Prema našem mišljenju, kustos-pedagog nije osoba koja bi morala ponijeti glavno

breme vođenja po muzeju – vođenjem bi se trebali baviti svi kustosi – a težište rada kustosa-pedagoga trebalo bi biti surađivanje sa školama.

Jedan od načina kako se učenici upoznaju s institucijom muzeja jesu dani kulture u osnovnim i srednjim školama. Naša nastojanja pri realiziranju dana kulture usmjerena su prvenstveno na predstavljanje muzeja kao kulturne ustanove, dok konkretno izloženo gradivo učenici upoznaju kroz nastavu povijesti.

Učenici iz udaljenijih škola prilikom posjeta razgledaju pod stručnim vodstvom izložene eksponate. A učenici iz Celja s obzirom na blizinu škole imaju mogućnost da češće navrate u muzej. Početkom školske godine kustos-pedagog obavještava nastavnike povijesti u osnovnim i srednjim školama o mogućim oblicima suradnje između škola i muzeja.

Već spomenuti kronološko-tematski način izlaganja omogućuje učenicima radne satove u muzeju, gdje se mogu upoznati samo s pojedinim isječcima iz naše nedavne prošlosti. Takav je način nastave efikasniji ako se popratni audio-vizualnim sredstvima. Takve radne satove može održati kustos-pedagog ili nastavnik koji je učenike doveo u muzej; naša je želja da se pritom u što većoj mjeri angažiraju sami učenici.

Muzej revolucije Celje uključuje se i u istraživački rad mladih u osnovnim i u srednjim školama, i to tako da ih svojim stručnim savjetima usmjerava u njihovom radu.

Na obaveznu radnu praksu dolaze u muzej učenici Srednje škole društvenog smjera. Tijekom jednog, odnosno dva tjedna učenici se trebaju upoznati s radom tipičnim za rad kustosa u muzeju. Kustosi pripremaju program rada, a potom s učenicima radi kustos-pedagog.

Kustosi pripremaju i povremene izložbe, koje posjećuje kako školska omladina, tako i odrasli. O takvim povremenim izložbama obavještavamo škole, a širu javnost putem sredstava informiranja.

U muzeju imamo i prostor za više namjena koji služi i kao učionica. U tom prostoru omladina zasad može slušati samo pripovijedanja i literarne odlomke o raznim događajima iz vremena NOB-a, snimljene na magnetofonske trake (npr. Celjska četa, Iskre s puta XIV. divizije u Štajersku, Ukradena djeca, Oproštajna pisma talaca itd.).

U posljednje vrijeme najviše radimo na predstavljanju poslijeratne povijesti Celja. Uz stalnu izložbu o Celju u vrijeme poslijeratne socijalističke izgradnje, imamo u muzeju i nekoliko zanimljivih filmova o toj temi. Kad bismo